

Povijest indijske crkve.

(Tomini kršćani, Siro-Malabarci, Siro-Malankarci).

Msgr. Dr. Kamilu Dočkal.

(Nastavak.)

2. Sjedinjenje nestorijevskih Malabaraca u Diamperu.

Diljem stoljeća pokušali su malabarski »Tomini kršćani«, da se politički otrgnu od vlasti indijskih kraljeva i da osnuju neovisno kraljevstvo. Pokušaj im je za kratko vrijeme uspio. Nu bili su doskora svladani, i radi toga još više tlačeni. Kad su Portugalci god. 1498. pod Vasco di Gamom došli u Kalkutu i kad su iza par godina povelili ratove s indijskim kraljevima, »Tomini kršćani« su ih lijepo gledali i pomagali, jer su u njima vidjeli svoje spasitelje od pritiska bramanskih Indijanaca.²⁰

Dolaskom Portugalaca u Prednju Indiju nastaje sjajno doba misionorskog rada među indijskim urođenicima, ali i rada na sjedinjenju nestorijevskih »Tominih kršćana«. Glavni grad portugalskih posjeda bio je Goa. Goa postala ishodištem misionorskog rada. Domala dođoše u Indiju redovnici iz Evrope.^{20a} Kroz prvih 40 godina

²⁰ Sr. Neher: »Indien« u J. Hergenröther — Fr. Kaulen: »Kirchenlex«. 1889. VI. St. 664. ss. — Oko god. 1500 iznosio je broj nestorijevskih »Tominih kršćana« u Malabaru prema mišljenju Vasco di Game 200.000. Sr. Fr. Heiler: »Urkirche und Ostkirche«. München, 1937. St. 532.

^{20a} Pojedini Franjevci i Dominikanci djelovali su među »Tominih kršćanima« još i prije. Tako je glasoviti franjevački misionar biskup Ivan iz Monte Corvina na svom putu u svoju biskupiju u Kini god. 1291. posjetio i »Tomine kršćane« u Malabaru. Isto je tako dulje vremena među njima djelovao Dominikanac Jordan, koji je god. 1328. bio od pape Ivana XXII. posvećen za biskupa u Quilonu u Indiji. God. 1349. dođe franjevački biskup Ivan iz Marignoli-a kao legat pape Klementa VI. k malabarskim kršćanima. Nu taj pojedinački rad nije mogao uroditi većim uspjehom na polju unije. Do unije je došlo tek, kad se babilonski kaldejski patrijar sjedinio s Rimom i kad su zemlju osvojili Portugalci. Sr. Friedrich Heiler: »Urkirche und Ostkirche«. München 1937. St. 532.

bijahu najglavniji i gotovo jedini radnici u Indiji Franjevci, koji god. 1510. osnovaše u Goi samostan. God. 1534. posta Goa biskupijom, a prvi biskup bude Franjevac Ivan D'Albuquerque. U Cochinu djelovahu Dominikanci, nu njihovo djelovanje nije bilo tako opsežno kao franjevačko. Prvi franjevački samostan bude osnovan u Goi, glavnom gradu portugalskih posjeda. Graditi se počeo god. 1510., a g. 1521. je bio dovršen. Za njim su slijedili drugi samostani. Za osnivanje samostana, crkvi i zavoda svoga reda najviše je zasluga stekao o. Antun de Porto, koji je oko god. 1535. mnogo radio na otoku Salsetti. Franjevci su imali u Indiji dvije provincije svoga reda: provinciju sv. Tome i provinciju Majke Božje.

Dolaskom sv. Franje Ksaverskog u Indiju god. 1542. stupaju Franjevci u pozadinu, a glavnu ulogu u misionom radu dobivaju oo. I s u o v c i. Što se mlada Družba Isusova u Evropi više jačala, to je više svojih sila slala u Indiju. U kratko doba raširiše se Isusovci po svim krajevima portugalskih posjeda gradeći posvuda kuće i kolegije. Isusovački je red također imao dvije provincije, jednu u Goi, a jednu u Cochinu. God. 1557. posta Goa metropolija sa sufraganima u Cochinu, Malacci, a kasnije i Meliapuru.²¹

Premda su naponi Isusovaca u Indiji bili vanredni, ipak uspjeh nije odgovarao radu. Razlog su bile kaste, koje su dijelile indijsko pučanstvo. Kršćanstvo se širilo gotovo isključivo među nižim kastama. Ovdje ćemo opisati njihov rad među »Tominim kršćanima«. Taj je rad bio doduše okrunjen uspjehom, jer je polučena unija. Nu u tom radu učinjene su pogriješke, koje su do danas historička pouka, kako se ne smije raditi na sjedinjenju.

*

Ma da su nestorijevski »Tomini kršćani« prirodni razvojem ulazili u rimokatoličku crkvu primajući svoje biskupe od sjedinjenih Kaldejaca u Perziji, gdje je unija provedena posvećenjem Ivana Sullake u Rimu za patrijara sjedinjenih Nestorijevaca g. 1553., ipak su katolički indijski biskupi imali veliko nepovjerenje prema Perziji.

Kad je umro M a r A b r a h a m, metropolit i jedini biskup »Tominih kršćana« u Angamali, pregnu Aleksije Menezes, iz reda sv. Augustina, metropolit u Goi, da spriječi svako poslanstvo »Tominih kršćana« u Kaldeju kao i svaki dolazak svećenika odande. Na granici i u svakoj luci biše postavljeni stražari, koji su budno pazili, da ne bi unišao u zemlju koji crkvenjak, poslan od kaldejskog

²¹ Opširnije o radu katoličkih misionara: Franjevaca, Dominikanaca, Augustinaca, Isusovaca, Teatinaca, Karmeličana, Kapucina i Lazarista u Indiji i daljnjem istoku sr. M. Müllbauer: »Geschichte der katholischen Missionen in Ostindien«, Freiburg i. B. 1852. i još više u J. Schmiedlin: »Missionen und Kulturverhältnisse im fernem Osten«. Münster 1929.

patrijara, koji bi naslijedio Mar Abrahamu u službi vrhovnog crkvenog glavaru.²²

God. 1599. sazove metropolit Aleksije Menezes glasovitu provincijalnu sinodu u Diampereu (Udiamparur), danas malo selo kod Cochina. Tu bude formalno zaključena unija Siro-Malabaraca s Rimom. Pošto je arhidakon Georgije a Christo, komu je pokojni Mar Abraham prepustio upravu crkve »Tominih kršćana«, u ime svoga stada položio svečanu ispovijest vjere i pošto je zajedno sa svim svećenicima i narodnim prvacima osudio Nestorija, prešla je sinoda na daljnji rad. Aleksije Menezes u prisuću portugalskih Isusovaca, latinskih biskupa, te siro-malabarskih svećenika i svjetovnjaka odredi i provede reforme u siro-malabarskoj crkvi od velike zamašitosti. Liturgija bude očišćena od svih tekstova, koji su više ili manje sadržavali Nestorijeve zablude. Spaljene budu knjige, koje po njihovu mnijenju sadržavahu krivovjerje, ili govorahu o magiji ili iznošahu neistinite legende. Što se moglo ispraviti, ispravilo se u knjigama. Mnogi domaći i legitimni običaji biše ukinuti i nadomješteni rimskim običajima.²³

²² Sr. Fac. Raulin: »Historia Synodi Diamperitanae«. Roma, 1745. O. Facundo Raulin bio je sam član reda sv. Augustina, komu je pripadao nadbiskup Aleksije Menezes u Goi. Na st. 17 piše: »Ut autem caveretur successoris Chaldaei accessus, qui timebatur, ad Ormuzium unicum viam exploratores missi sunt, qui caverent, ne aliquis ecclesiasticorum e Chaldaea, Perside aut Aramea transiret in Indiam, absque speciali Goensis facultate. In omnibus praeterea portibus Indiae inquisitum fuit in exteros quoscunque illuc adventantes, ac diligenter cautum, ne personati aut nautae aut trapezitae (quod erat frequens) larvis, Episcopi vel Presbyteri Babylo-nici aditum ad eam regionem invenirent, quae quidem agendi ratio unicum fuit opportunumque cum praesenti tum futuro discrimini auxilium«.

²³ Sr. R. Janin: Les Églises orientales e les Rites orientaux«. Paris 1935. St. 524. Malabarski kršćani su se morali na sinodj odreći Nestorija, Teodora Mopsvestenskog i Diodora iz Tarza, te obećati, da će prekinuti sve veze s babilonskim patrijarom i da ne će priznati ni jednog za biskupa, nego onoga, koga im postavi Papa. Svećenici su bili obvezani na celibat. Oženjeni svećenici smjeli su samo onda ostati u službi, ako su otpustili svoje žene. Žene, koje su prekinule bračnu vezu sa svećenicima, dobivale su potporu. Mnoga djela sirske literature bačena su u vatru. Među njima »Liber Margaritae« od Ebed-Jesu-a, »Liber Ordinationum«, »Evangelje o djetinstvu Isusovu« itd. Iz liturgičkih knjiga istrgnuto ili izbrisano je sve, što je bilo sumnjivo s Nestorijeva krivovjerja, pa i svi tekstovi anafore, koji su spominjali imena Nestorija, Teodora i Diodora. Uveden e rimski obrednik za dijeljenje sakramenata, te rimski koledar. Jedino, što je sinod ostavio, bila je uporaba sirske jezika u liturgiji te sirska liturgija, ali dosta romanizirana. Sr. Fr. Heiler: »Urkirche und Ostkirche«. München 1937. St. 533.

Nema dvojbe, da je sinoda u Diamperu u svojoj revnosti, da Siro-Malabarce očuva od hereze, predaleko pošla. Neke su mjere očito prestroge i neumjesne. Evo nekoliko takovih dekreta. Dekret 14.: »Qui vero aliquem ex libris (Syriacis) praedictis apud se habere compertus fuerit, ultra memoratam censuram (i. e. praeter obedientiae praecepti transgressinam et poenam excommunicationis) poenis aliis graviter a Praesule punietur«. Dekret 15.: »Quae habentur integra in ipsorum (Sanctorum) cultum officia de Adventu et Christi Nativitate, a Breviariis devulsa et in frusta discerpta comburantur«. Dekret 16.: »Praecipit Synodus in virtute sanctae obedientiae et sub anathematis poena Cassanariis (sirska riječ Kašiša znači prezbiter, op. pisca) et Chamazibus (sirska riječ Šamaša znači diaconus o. p.) aliisque quibuslibet cujuscunque dignitatis et conditionis in hac dioecesi, ut infra bimestre a publicatione hujus decreti ad ipsorum notitiam perlati, omnes et quoslibet libros syriace scriptos illmo Metropolitanae vel per se ipsos vel per interpositam personam tradant... Sub eodem pariter obedientiae praecepto et anathemate praecipit, ut nemo ex hac Dioecesi cujuscunque conditionis fuerit librum aliquem syriace transcribere audeat nisi ad id Praesul facultatem ipsi scripto concesserit, facta expressa mentione libri, ad quem transcribendum facultatem concedit.«²⁴

Mnogi primjerci liturgičkih siro-malabarskih knjiga, pa i unikati, ovom zgodom propadoše, ma da su se »Tomini kršćani« tomu protivili! Premda je zastupnik Siro-Kaldejaca arhidakon Georgije položio ispovijest prave vjere, ipak je predsjednik sinode Aleksije Menezes silio njega kao i druge kaldejske svećenike i svjetovnjake, da izreknu anatemu na svog kaldejskog patrijara uz obvezu, da odsada ne će primiti ni jednog biskupa osim onoga, koga im označi rimska Stolica.

Radi nasilja na sinodi bio je puk vrlo razdražen i kroz 300 se godina nisu izliječile rane tada zadane. Tek ih vidaju posljednji pape, a osobito Pijo X. i Pijo XI.

Ojađeni Malabarci, povrijeđeni radi dokidanja starih tradicija, sabraše se u nacionalnu sinodu, gdje se zakleše, da ne će poprimiti ništa što bi se kosilo sa starom tradicijom, da ne će trpjeti ništa što bi gazilo zakon sv. Tome apostola, da ne će raditi ništa bez volje arhidakona Georgija i da ne će primiti ni jednog drugog crkvenog glavara osim iz Babilona. Svoju zakletvu obećaše izvršiti uz sve žrtve svoje imovine i svoga života.²⁵ Međutim suproćenje svećenstva i puka nije pomoglo, jer je politička vlast bila jača od suproćenja.

²⁴ Sr. Fac. Raulin: »Historia Synodi Diamperitanae«. Roma, 1745. St. 524.

²⁵ Sr. Fac. Raulin, op. cit. St. 20., te Al. Assemani: »Commentaria de Catholicis seu Patriarchis Chaldaeorum et Nestorianorum«. Roma, 1775. St. 226

Današnji katolički orientalisti osuđuju postupak sinode u Diamperu, te predbacuju saborskim ocima netaktičnost, a i neznanje. Msgr Samuel Giamil, arhimandrit, generalni prokurator babilonskog patrijarata, te posebni prokurator siro-kaldejskih Malabaraca u Rimu piše u svom djelu: »Synopsis historiae ecclesiasticae Syro-Chaldaeo-Malabarensium«: »Ovo i još mnogo što štetno zaključeno je na ovoj sinodi neprezno i većinom bez ikakova razloga... što bjelodano dokazuje neznanje diamperskih otaca. Isto tako bez razloga podbacuju Malabarcima bludnje, kojih oni ne uče ili koje doista nisu bludnje nego posebni neki obredi siro-orientalne crkve, naročito u podjeljivanju sakramenata.«²⁶ S njime se slaže i učeni orientalist Jos. Simon Assemani, Maronit, kustos vaticanske biblioteke i zač. kanonik sv. Petra u Rimu. Oni tvrde, da diamperska sinoda nije nikada bila od Sv. Stolice odobrena, a da nije ni mogla biti u cjelini odobrena, jer se na njoj mnogo toga dogodilo nasiljem sa strane političke vlasti²⁷ i jer je mnogo toga zaključeno protiv starih i vječnih dekreta Sv. Stolice. Ovamo spada načelo, da se u obredima Istočnjaka ne smije ništa uvoditi niti mijenjati osim što bi bilo contra fidem et mores prema onoj rečenici sv. Grgura Velikog: »In una fide nihil officit Sanctae Ecclesiae consuetudo diversa«. Oni tvrde, da se je diamperska sinoda svojim zaključcima de facto i de jure ogriješila o praksu sv. crkve i o naredbe rimskih papa o čuvanju i o integritetu istočnih obreda.²⁸

Na sinodu u Diamperu bijahu Siro-Malabarci, koje Portugalci zvuahu »Soriani«, podvrgnuti latinskim biskupima i tako ostadoše kroz puna tri stoljeća, t. j. od 1599. do 1896.

²⁶ Sr. S. Giamil: »Documenta relationum inter S. Sedem Apostolicam et Assyriorum Orientalium seu Chalmaeorum ecclesiam«. Apend. II. »Bessarione«, Roma, 1903. Vol. 5. St. 79.

²⁷ O tom sr. N. Land: »Anecdota Syriaca«. Lugduni Patavorum, 1862. Tom. I. St. 123 ss.

²⁸ Sr. J. S. Assemani: »Bibliotheca orientalis«. Roma. 1719—1728. III. St. 391—345. Usput napominjemo, da je tako Assemani pisao u Rimu pred očima pape Inocencija XIII., a S. Giamil isto u Rimu pred očima pape Leona XIII. i Pija X. — Pisac članka o Malabarcima u »Statistica con cenni storici...« Roma, 1932. St. 248 piše pod ugledom Istočne Kongregacije: »D'altronde questi (t. j. Porthogesi) trovandosi per la prima volta a contatto con popoli di rito orientale, sia nell' India sia in Etiopia, non capirono la necessità di conservare le divergenze rituali e disciplinari indifferenti alla fede«. — R. Janin u svojoj najnovijoj monografiji: »L'Église jacobite du Malabar« (»L'Unité de l'Église«, Paris, 1938. St. 162) piše: »Cependent le Synode de Diamper (Udiamparur), par ses réformes radicales et certainement exagérées, surtout en ce qui concernait le rite (1599), fut la cause plus ou moins directe d'un nouveau schisme«.

Prvim njihovim latinskim biskupom bio je Isusovac Franjo Roz, koji je bio imenovan biskupom od pape Klementa VIII. na želju Filipa III., kralja španjolskoga. On je rezidirao najprije u Angamali, a kad je biskupija angamalska bila povišena na metropoliju od Kranganora (1608.), onda je rezidirao u Kranganoru do svoje smrti god. 1617.²⁹ Fr. Roz S. I. je god. 1586. napisao knjigu »De erroribus Nestorianorum, qui in hac India Orientali versantur« (knjigu je izdao Ir. Hausherr S. I. u »Orientalia Christiana«, Roma 1928. Vol. X.). Njega naslijedi učeni Isusovac Jeronim Ksaver Navarski, pisac života Kristova u perzijskom jeziku. Kako je ovaj umro još iste godine u Goi, bude na njegovo mjesto postavljen Stjepan de Britto, koji je upravljao malabarskom crkvom 17 godina, t. j. do 1636. a iza njega dođe za metropolita Franjo Garcia Isusovac, koji je živio do god. 1659.

Za njegova vladanja bukne nezadovoljstvo Malabaraca, koje je u njima iza sinode u Diamperu neprestano vrelo, u otvorenu i oružanu bunu.

Kroz prvih 50 godina iza sinode u Diamperu mnogo su puta Malabarci zatražili Sv. Stolicu, da im dade za vjerskog poglavicu biskupa siro-kaldejskog obreda. Kad nisu uspjeli, zatražiše po svom starom i vjekovnom običaju biskupa od babilonskog patrijara.³⁰ Taj im posla Mar Atallu (Deus-dedit). Kad je Mar Atalla stigao u Indiju i došao u Meliapur (Mylapore), Portugalci ga uhvatiše i ba-

²⁹ Dne 22. decembra 1608 uzvisi papa Pavao V. biskupsku stolicu u Angamali u nadbiskupsku ili metropolitansku, podvrgnuvši ju metropolitanskoj stolici u Goi. Brzo iza toga odredi, da sjedište nadbiskupije bude u Kranganoru. Nadbiskupija u Kranganoru trajala je do god. 1838. God. 1606. bude od biskupije Cochín, osnovane god. 1600., odcijepljena biskupija u Mylaporu, gdje je također bilo sjedinjenih nestorijevskih Siro-Malabaraca. Tako su »Soriani« imali tri ordinarija: u Kranganoru, Cochínu i Mylaporu, koji su svi bili podložni nadbiskupu primasu u Goi. Najviše ih je bilo u diecezi Kranganor. Sr. »Statistica con cenni storici...«. Roma. 1932. St. 248 s.

³⁰ Papa Pijo IV. (1559—1565) podijelio je i priznao katoličkomu siro-kaldejskom patrijaru Mar Ebed-Jesu pravo potvrđivati izbor nadbiskupa i biskupa u cijelom patrijarhatu i posvećivati ih primivši prije od njih u ime papino prisegu vjernosti, te podjeljivati nadbiskupski pallium, koji smiju nositi u određene dane. Sr. Sam. Giamil: »Documenta relationum inter Sedem Apostolicam et Assyriorum Orientalium seu Chaldaeorum Ecclesiam«. Doc. IX. »Bessarione«. Roma, 1899. Vol. V. St. 545—547. Tu je otisnut cijeli dokumenat u originalu.

ciše u zatvor. Kad se to pročulo u Indiji, plane buna. Središte bune bili su gradovi Mattancherry, Rapolin i Mangat. Sabere se do 25.000 oružanih ljudi, koji su htjeli da zarobe latinskog nadbiskupa Franju Garciju u Cochinu kao jamca za slobodu Mar Atalle. Predvodio ih je arhidakon Tomo Parambil. Kad su čuli, da je Mar Atalla odveden u Gou i od Tribunala inkvizicije predan svjetovnoj vlasti, koja ga je dala spaliti, postade buna još žešća.³¹ Sada se Malabarci odvažiše na zdvojan korak. Na skupštini u Alegatu (Mangatu) »zaredi« dvanaest svećenika rukopalaganjem arhidakona Tomu Parambila (Thomas de Campo) za biskupa, koji počme vršiti biskupsku službu i vlast. Tomo Parambil povede veliki pokret za skizmu. God. 1653. otpade oko 200.000 sjedinjenih Siro-Malabaraca natrag u Nestorijestvo. Tek oko 400 osta vjerno uniji.³² Svakako teške posljedice prevelike revnosti!

Pošto su Isusovci postali u Malabaru nemogući, posla papa Aleksandar VII. (1655.—1667) u Malabar Karmelićane, koje su si oni sami željeli. Nadbiskupom posta bosonogi Karmelićanin Josip Sebastiani a s. Maria. Po želji papinoj on udovolji želji naroda, pa zaredi domaćeg svećenika Palliveetila Shandy-a, urodenika Siro-kaldejca za biskupa, koji uze ime Mar Aleksandar, da upravlja kršćanima svoga obreda. Na taj način privedoše Karmelićani u kratko vrijeme velik dio otpalih natrag katoličkoj crkvi. Od 116 siro-malabarskih crkvi prihvatí uniju njih 84. Ostali se stalno priklopiše uz Tomu Parambila, koji posta njihova crkvena glava uzevši naslov »metropolit i vrata cijele Indije«.

God. 1659. osnuje papa Aleksandar VII. za Malabar apostolski vikarijat, kome bi na čelu Mar Aleksandar. God. 1701. dobije malabarski apostolski vikar vlast i nad »Soriantima« u Kranganoru i Cochinu.

Pošto je Parambil uzalud kušao dobiti pravo biskupsko posvećenje kod Nestorijevaca u Mezopotamiji, obrati se — što se u povijesti rijetko događa — na drugu crkvu, na Jakobite u Siriji, koji mu uslišaše molbu. Po naredbi jakobitskog patrijara iz Antiohije posveti jakobitski jeruzalemski nadbiskup Mar Gregorios g. 1665. Tomu Parambila za jakobitskog biskupa, koji si uze ime Mar Thomas I. I tako posta jedan dio Siro-Malabaraca monofizitski ili jakobitski, premda to krivovjerje nije dosada bilo

³¹ Sr. J. S. Assemani: »Bibliot. orient.« III. P. 2. St. 447 i 461. ,te Fac. Raulin: »Historia syn. Diamp.« St. 441 s. Na sinodi u Mattancherry-u blizu Cochina prisegoše buntovnici, da ne će nikada više primiti isusovačkih biskupa. (1653) Sr. R. Janin: »L'Église jacobite du Malabar« u L'Unité de L'Église. Paris 1937. N. 87. St. 162.

³² Sr. R. Janin: »Les Églises Orientales et les Rites Orientaux«. Paris. 1935. St. 524.

u Indiji poznato. Ti se prozvaše »Puthenkuttukar« ili »nova stranka«.³³

Ood god. 1668. do 1887. izredalo se 15 biskupa iz reda bosonogih Karmelićana, koji su ravnali Siro-Malabarcima bez veće teškoće.

Poslije smrti pomenutog Mar Aleksandra de Campo, koji je umro oko god. 1678., nisu Malabarci dobili ni jednog biskupa svoga obreda, premda su ga neprestano tražili. Tek god. 1709. posla babilonski patrijar Malabarcima na njihovu usrdnu molbu Mar Gabrijela, kaldejskog Perzijanca, metropolitu adorbegianskog. Kad je stigao u Indiju, naiđe — što je razumljivo — na oporbu zakonitog latinskog biskupa. Metropolit Angelo Karmelićan iz Kranganora, poduzme sve, da Mar Gabrijela iz Malabara makne. Nu stvar se ipak sretno svrši. Mar Gabrijel naime svečano obeća, da će u upravi malabarske crkve biti posve zavisan od kranganorskog metropolita i da ne će bez njegove privole poduzimati ništa u poslovima diecezanske uprave. Nakon toga obećanja bio je ostavljen u Indiji i primljen u crkvenu zajednicu.³⁴ Mar Gabrijel je počeo revno

³³ Msgr. Samuel Giamil, prokurator kaldejskog patrijara i Malabarskih kršćana kod Sv. Stolice iza navedenog događaja piše u rimskom časopisu »Bessarione«: Odatle jasno slijedi, da jakobitski obred i jakobitska nauka nisu ušle u Indiju nego samo zato, što je malabarski puk bio lišen svo vlastitog kaldejskog obreda i ovisnosti od svog babilonskog patrijara i starog običaja, da odande prima biskupe svoga obreda; što su sve Malabarci neprestano tražili od Sv. Stolice i što do sada uvijek najponiznije traže, obećavajući iz sve duše, da će se primivši jedamput sve ovo ostaviti svake skizme, da će se svi vratiti u krilo sv. Majke crkve rimske, da će u njoj ustrajati i umrijeti. U ostalom, da ova najpravednija molba bude uvažena na korist i procvat Svete Crkve katoličke, to i mi od predobre darežljivosti i blagosti Apostolske Stolice najponiznije tražimo, molimo i zaklinjemo« (»Coeterum hujus acquissimae petitionis acceptionem nos quoque omnes pro nostrae Sanctissimae Religionis Catholicae emolumento incrementoque a benignissima Apostolicae Sedis largitate ac clementia humillime vehementer quaesumus, rogamus, atque obsecramus«). S. Giamil: »Synopsis historiae ecclesiasticae Syro-Chaldaeo-Malabarensium«. »Bessarione« Roma. 1903. Vol. 5. St. 82.

Isti je pisac otisnuo u cijelosti predstavke kaldejskog malabarskog klera i puka, upravljene u tom predmetu u engleskom jeziku na papu Leona XIII., kardinala Satollia i na njega samoga kao rimskog prokuratora (19. III. 1899). Sr. S. Giamil: »Documenta relationum inter S. Sedem ap. et Assyriorum or. seu Chaldaeorum ecclesiam«. Appendix II. Cap. V.

³⁴ Pismeno obećanje Mar Gabrijela u siro-kaldejskom izvorniku zajedno s latinskim prijevodom izdao je J. S. Assemani u: »Bibliotheca orientalis«. Roma, 1719—1728. III. P. 2 St. 288.

djelovati te je žestoko napadao jakobitskog biskupa Tomu, koji je boravio u njegovu kraju.

Iza Mar Gabrijela nisu dalje Siro-Malabarci imali biskupa svoga obreda, već su bili podijeljeni u dvoje: jedni su priznavali latinskog metropolita iz reda Karmelićana, a drugi su bili pod vlašću jakobitskih biskupa, koji su se ugnijezdili u Indiji od 1653.—1663. O ovim posljednjima bit će još posebice govor. Međutim želja Siro-Malabaraca imati biskupe svoga obreda nije ugasnula niti je bila jakobitstvom zasićena. Oni su često i uz velike žrtve slali svoja poslanstva u Mezopotamiju k babilonskom patrijaru. Mnogi su od tih poslanika na putovanjima i umrli, kako svjedoče autentični dokumenti u arhivu babilonskog patrijarata i anali malabarskih crkava. Posljednje ovakovo poslanstvo bilo je upućeno u Mezopotamiju oko god. 1858. Izaslanici malabarskog klera i puka dođoše u Mossul katoličkom babilonskom patrijaru moliti pastira svog obreda. Kad im je patrijar odbio molbu, jer je imao zabranu Sv. Stolice, puni jada i žalosti otidoše nestorijevskom patrijaru u Kurdistan. Nestorijevski patrijar lijepo primi indijske izaslanike, te jednoga od njih, svećenika Antonija, zaredi za biskupa nestorijevskim Malabarcima. Mar Antonije živio je u Indiji do 1903. godine.³⁵

Kakove su osebine bile starih nestorijevskih »Tominih kršćana«, može se tek djelomično rekonstruirati iz fragmentarnih izvještaja sredovječnih putopisaca, iz djela portugalskih misionara,³⁶ a najviše iz acta sinode u Diamperu god. 1599.³⁷

Stari se »Tomini kršćani« strogo držahu kaldejskih tradicija, koje su primili iz Perzije, te u babilonskom patrijaru gledahu glavu cijele kršćanske crkve na istoku. U liturgiji su rabili kaldejski jezik, koji su smatrali jezikom sv. Tome, što više jezikom Spasiteljevim. Njihov biblički kanon odaje trag velike drevnosti. Ne samo da nema denterokanonskih knjiga Staroga Zavjeta, nego niti druge poslanice sv. Petra, druge i treće poslanice sv. Ivana, poslanice apostola Jude i Apokalipse. Kao Nestorijevci

³⁵ Sr. S. Giamil, op. cit. St. 83. Giamil piše: »Hodie, dum haec Romae scribo, mihi perlatum est, eum (sc. Antonium) senio gravescentem naturae cessisse.«.

³⁶ Sr. Francisco Roz S. J.: »De erroribus Nestorianorum, qui in hac India versantur«. Goa, 1585. Nanovo izdano u »Orientalia christiana«, Roma 1928. XI. 1.

³⁷ Sr. Antonio de Gouvea: »Jornada«. Coimbra, 1606. Francuski preveo F. Jean B. de Glen pod naslovom: »Histoire orientale« 1609. — Mansi: »Concil. collectio«, 35, 1161—1368. — Fac. Raulin: »Historia Synodi Diamperitanae«, Roma, 1745.

priznaju samo dva prva ekumenska sabora. Poput ostalih istočnih crkava uče, da Duh sv. izlazi samo od Oca. Kristološka i mariološka njihova terminologija bijaše nestorijevska. Služili su se liturgijom apostola Addaja i Marisa, Teodora iz Mopsvestije i Nestorija, u nešto promijenjenom obliku.⁸⁸ Usto su imali još anaforu Diodora iz Tarsa. S krstom se spajao odmah i sakramenat sv. potvrde. Za presv. Euharistiju rabili su pšenični hljeb, nu u nestašici ovoga rabili su i hljeb od riže. Ako je nestalo vina od loze, rabili su i sok od palmirnih plodova ili sušena grožđa. S presv. Euharistijom spojene su bile prema starom običaju i agape. Prema nestorijevskim tradicijama vršila se sv. ispovijed tajno, nu ta je u posljednjim stoljećima izašla iz porabe, a ostalo je općenito odrješenje komunikanata kod nedjeljne službe Božje. U sv. redu bili su ovi stupnjevi: lektorat, poddakonat, dakonat, prezbiterat, episkopat. Poznavali su periodeuta i arhidakona. Sv. pomast bila je u starim kanonima sakramenat, nu izašla je iz porabe. Umjesto toga došao je u porabu čudan običaj davati bolesniku »h a n a n u« (milost), neku smjesu ulja, vode i praha sa grobova svetaca. Propisi za ženidbu bijahu isti kao u Nestorijevaca. Svećenicima bila je zabranjena druga ženidba.⁸⁹

Međutim su Malabarci u srcu bili već odviše katolici, a da bi mogli biti zadovoljni s biskupom Nestorijevcem pa su opet i opet molili babilonskog patrijara Mar Josipa VI. Audu (1848.—1878.), da im pošalje kaldejskog biskupa. Patrijar im bez dopuštenja Sv. Stolice pošalje god. 1861. Mar Tomu Roccosa. Sv. Stolica saznavši za to udari Mar Tomu Roccosa izopćenjem. Radi toga se on god. 1863. vrati u Mezopotamiju.

Povodom malabarskih molbi započe katolički kaldejski patrijar Josip VI. Audo veliku prepirku sa Svetom Stolicom. On je branio svoja historička prava nad Indijom, te ne htjede primiti bulu »Reversurus«, koja uređuje vlast i povlastice babilonskog patrijara. On dođe i lično u Rim, te pokuša braniti svoju stvar i na vatikanskom koncilu, nu bez uspjeha. U doba te borbe posla Josip VI. Audo god. 1874. biskupa Mar Iliju Mellusa iz Akresa dva kaldejska monaha u Indiju Malabarcima, a god. 1876. zaredi im Mar Jakoba Abrahamu, koga posla u Indiju s monahom Semanom. Sv. Stolica udari zato patrijara babilonskog izopćenjem (u septembru 1876.). Patrijar se god. 1877. pokori i umre izmiren s Crkvom god. 1878. Prije smrti opozove svoje legat iz Indije. Mar Jakob Abraham vrati se u Mezopotamiju, te dobi biskupiju Džezireh. Mar Ivan Ilija Mellus osta u Indiji kroz 15 godina organizujući skizmu. Na ponovne pozive i prijetnje Sv. Stolice ostavi

⁸⁸ Sr. Mansi, »Conc'l. Collectio«. 35. 1243 ss.

⁸⁹ Sr. Fr. Heiler; »Urkirche und Ostkirche«. München. 1937. St. 538 s.

i Mar Ivan Ilija Mellus Indiju, te se vrati u Mezopotamiju, gdje dobije biskupiju Mardin.⁴⁰ Kad je Mellus otišao iz Indije, stade na čelo skizmaticima Antun Thondamatta, koji je ravnao skizmatičkom crkvom sve do svoje smrti god. 1900. Njegovi se pristaše prozvaše Nestorijevci ili Mellusijevci.

*

Da se za buduće spriječe skizme među sjedinjenim Siro-Malabarcima, osnuje papa Leon XIII. god. 1887. dva nova apostolska vikarijata: Kottayam i Trichur, određena samo za sjedinjene Siro-Malabarce kaldejskog obreda. Apostolski vikari postadoše Msgr Lavigne D. I. i Msgr. Medlycott, obojica latinskog obreda, dok su njihovi generalni vikari morali biti kaldejskog obreda. God. 1896. pođe papa Leon XIII. na molbu indijskih vjernika još dalje. Od želje da se u čistoći svojoj uzdrže stari istočni obredi, osnuje on tri nova apostolska vikarijata za sjedinjene Siro-Malabarce: Changanacherry, Ernaculam i Trichur, koje preda biskupima urođencima kaldejskog obreda. Pomenuta dva vikarijata Kottayam i Trichur s latinskim biskupima bijahu dokinuta.⁴¹

3. Organizacija sjedinjenih Siro-Malabaraca.

God. 1911. uspostavi papa Pijo XI. apostolski vikarijat u Kottayamu za onaj dio malabarskog pučanstva, koji se zovu Sudisti. Novi vikarijat nema stalnih granica, jer se proteže na sve Sudiste, pa i na one, koji stanuju u vikarijatu Changanacherry i Ernaculam. God. 1923. uredi papa Pijo XI. posebnu crkvenu pokrajinu sjedinjenih Siro-Malabaraca tako, da Ernaculam postade nadbiskupija, izravno zavisna o Rimu, dok su vikarijati Changanacherry, Kottayam i Trichur uzdignuti na biskupije.⁴²

Rimska se Stolica dosada oprla svim pokušajima, da se Indija podvrgne kaldejskomu patrijaru u Mossulu, dok je u svemu drugome udovoljila opravdanim željama naroda.

Tako imadu sada sjedinjeni Siro-Malabarci svoje vlastite biskupe urođenike kaldejskog obreda u 4 dieceze. Tri dieceze: Ernaculam, Changanacherry i Kottayam nalaze se u kraljevini Travancor, a Trichur u kraljevini Cochin. Malabarski biskupi podvrgnuti su Istočnoj Kongregaciji u Rimu, s kojom opće preko apostolskog delegata za Indiju, koji stanuje u gradu Kandy na Ceylonu.⁴³

⁴⁰ Sr. S. Giamil, op. cit. St. 83.

⁴¹ Sr. R. Janin, op. cit. St. 525. ss.

⁴² Tu se je Rim prilagodio indijskim kastama. I kršćanski Malabarci pripadaju dvjema kastama. Te se kaste zovu: Nordisti (Vadakwembattukar) i Sudisti (Tekwembattukar). Nordisti su brojniji, oni primaju pogane, koje krste. Sudisti, kojih ima manje, ističu svoje podrijetlo iz Kaldeje, te se smatraju plemenitijim; oni ne primaju poganskih konvertita, da ne bi izgu-

Nadbiskupija *Ernaculam* proteže se jednim dijelom u kraljevini Travancor i Cochīn, koje stoje pod protektoratom Engleske, a drugim dijelom u engleskoj koloniji zvanoj »English Cochīn«. Ona broji 170.000 vjernika, 162 svećenika, 105 župa. Biskupija *Changanacherry* leži u kraljevini Travancor, ima 194.300 vjernika, 309 svećenika i 128 župa. Biskupija *Trichur* leži u kraljevini Cochīn, ima 127.800 vjernika, 106 svećenika i 87 župa. Apostolski vikarijat u *Kottayamu* za Sudiste, kojih ima najviše u kraljevini Travancor, broji 40.000 vjernika, 45 svećenika i 32 župe.⁴⁴

Biskupe imenuje izravno Sv. Stolica. Vlast malabarskog metropolita nije veća od vlasti latinskog metropolita. Svećenstvo je dobro obrazovano, dužno je obdržavati celibat, pa je zato u velikom ugledu. Nosi dugu halju, te se brije na način latinskih svećenika. Svećenici imaju naslov *Cathanar* (kratica od *Carthan*, upravljalatelj, i *Nathar*, gospodin). Biskupi imaju naslov *Mar*, što znači isto što i *Monseigneur*. Njima se kaže i *Abuna* (otac naš), koji naslov daju Kaldejci i običnim svećenicima.

Današnji metropolit *Siro-Malabaraca* u *Ernaculamu* zove se *Augustin Kondathil*. Sufragan biskup u *Changanacherry-u* je *Jakob Kalacherry*. Biskup u *Trichuru* zove se *Vazhapilly*. Biskup u *Kottayamu* je *Aleksandro Chalaparambil*.⁴⁵

Sjedinjeno siro-malabarsko svećenstvo dobiva uzgoj u 4 mala i 3 velika ili bogoslovna sjemeništa. Malo sjemenište ima svaka biskupija. Jedno bogoslovno sjemenište je u *Puthenpally-u*. Kad su naime bosonogi *Karmelićani* organizirali svoj apostolski vikarijat, odmah su god. 1675. osnovali sjemenište u *Verapoly-u*. To je sjemenište god. 1886. preneseno u *Puthenpally*. Zajedničko je latinskom i malabarskom obredu. Upravu njegovu imaju *Karmelićani* belgijske provincije. U sjemeništu se uči filozofija i teologija. Drugo je bogoslovno sjemenište u *Kandy-u* na *Ceylonu*, osnovano od pape *Leona XIII.* god. 1893. Treće je sjemenište sv. *Josipa* u *Mangaloru*. Naučna osnova u ovim zavodima je ista kao i u Evropi, jedino što se traži poznavanje engleskog, sīrskog i malajskog jezika, te poznavanje siro-malabarske liturgije. God. 1935. bilo je siro-malabarskih pitomaca u *Puthenpally-u* 165.⁴⁶

*

bili svoje plemstvo. Ne sklapaju braka s *Nordistima*, ne primaju njihovih svećenika. *Sudistička* kasta ima i *Jakobita*. Sr. »*Statistica con cenni storici*...«. Roma, 1932. St. 251. s.

⁴³ Sr. R. Janin, op. cit. St. 526.

⁴⁴ Sr. C. de Clerq: »*Les Églises unies d'Orient*«, Paris, 1935. St. 118.

⁴⁵ Sr. »*Statistica con cenni storici*...«. Roma, 1932. St. 253. ss.

⁴⁶ Sr. R. Janin: »*Les Séminaires des Églises orientales unies*« u »*L'Unité de L'Église*«. Paris, 1935. St. 488—498. i C. de Clerq, op. cit. St. 119. Sr. »*Statistica con cenni storici*...«. Roma, 1932. St. 284—285.

Osobita značajka sjedinjenih Siro-Malabaraca je bujan redovnički život, kao i velik broj redovničkih zvanja. Evo njihovih redova:

a) **Regularni Karmelićani III. reda.** Red osnovaše dva malabarska svećenika god. 1831. Prvi članovi reda nisu polagali svećanih zavjeta, nego je to uvedeno tek god. 1855. Dne 1. oktobra 1860. bude red pripojen kongregaciji Bosonogih Karmelićana. Nova pravila reda potvrđena su god. 1906. Svrha redu je držati pučke misije i duhovne vježbe, raditi na sjedinjenju disidenata i obraćati pogane. Regularni se Karmelićani ne brinu samo za katolike kaldejskog obreda, nego rade i među katolicima latinskog obreda. Oni upravljaju školama, te imaju posebne kuće za obraćenike, t. zv. katekumenate. Od svog postanka bilježe oni preko 30.000 obraćenja. Imadu i 3 štamparije. Kod njih se štampa jedini indijski katolički dnevnik »Nazareni Deepika« (»Kršćanska Luč«), nadalje mjesečnik »Karmelsko cvijeće« i polumjesečnik »Parachina Tharaka« (»Stara Zvijezda«). God. 1931. brojio je red 16 samostana, 1 gostinjac i 5 misija, sa 135 zavjetovanih redovnika svećenika, 107 zavjetovanih bogoslova, 28 novaka, 22 brata, i 87 kandidata. Redovnici imaju 3 više škole, 5 srednjih škola i 4 pučke. Broj učenika u tim školama iznosio je 2.500. Nadalje rukovode 10 kuća katekumenata, gdje je preko 12.000 već primilo sv. krst.

b) **Oblati presv. Srca Isusova.** Taj je red tek u zametku. Ima misionarsku svrhu, a radi samo među Sudistima u biskupiji Kottayam, kojemu plemenu pripadaju svi članovi reda. Red ima samo jednu kuću sa 12 članova, od toga 7 svećenika.

c) **Lazaristi ili misijski svećenici.** Taj francuski red stvorio si je god. 1925. jedan svoj ogranak malabarskog obreda za nadbiskupiju Ernaculam. Svrha je redu držati pučke misije i duhovne vježbe. Red ima samo jednu kuću sa 6 svećenika.

d) **Karmelićanke Trećoredice.** To je ženski ogranak Regularnih Karmelićana. Osnovao ga je prvi prior Karmelićana Trećoredaca god. 1865. Svrha je redu provoditi kontemplativni život, ali spojen s aktivnom djelatnošću (škole, sirotišta, katekiziranje po župama, misije kod pogana). God. 1931. brojio je red 38 samostana sa 592 zavjetovane sestre, 209 novkinja, 40 kandidatki i 28 laikalnih sestara. Redovnice upravljaju sa 15 škola, u kojima ima 1200 učenika, od toga 300 konviktoraca. Kuća matica i novicijat je u gradu Mannanam. Redovnice su podijeljene u samostane latinskog i kaldejskog obreda.

e) **Trećoretke sv. Franje.** Njih je osnovao svećenik Toma Kurialacherry (1873—1925), kasniji apostolski vikar i biskup u Changana-cherry-u. Red se bavi isključivo odgojom ženske mladeži. Red je god. 1931. posjedovao 20 samostana sa 230 zavjetovanih sestara, 105 novakinja, 32 kandidatke i 10 laičkih sestara. Upravljaju školama u 13 župa. U Changanacherry-u imaju jedno sirotište.

f) **Sestre Vizitantice.** Te je prije 12 godina osnovao svećenik, a kasnije biskup u Kottayamu Aleksandar Chulaparambil. Svrha je

redu pouka ženske mladeži u školi. God. 1931. imao je red 6 kuća sa 39 zavjetovanih sestara, 1 novakinjom i 9 postulantica. Sve redovnice pripadaju kasti Sudista, koja čini većinu pučanstva u biskupiji Kottayam.

g) *Sestre Adoratorke*. Osnovao ih je biskup Toma Kurialacherry. Svrha im je klanjati se Presv. Otajstvu i tako moliti blagoslov Božji drugim misionarima, te voditi škole. God. 1931. imao je red 12 kuća sa 142 sestre i 34 novakinje.

h) *Sestre sv. Obitelji*. Te se bave školama i sirotištima. Rade samo u biskupiji Trichur. Tu su god. 1931. imale 4 kuće sa 38 zavjetovanih sestara, 37 novakinja i 4 sestre s jednostavnim zavjetima.

h) *Sestre sv. Josipa*. Osnovao ih je biskup Aleksandar Chulapambil za sudističku biskupiju Kottayam, gdje imaju jednu kuću.

i) *Sestre siromaha*. Te se brinu za nemoćne, napuštene i bolesne starce. Rade u nadbiskupiji Ernaculam, gdje imaju jednu kuću.⁴⁷

Siro-Malabarci se služe svojim vlastitim obredom, koji se obično zove siro-malabarski. To je zapravo kaldejski obred, modificiran u nekim dijelovima na sinodi u Diamperu god. 1599. Siro-Malabarci, i sjedinjeni i nesjedinjeni, upotrebljavaju u liturgiji i u ceremonijama stari klasički sirski jezik bez ikakove primjese domaćeg jezika s tom jedinom razlikom, što sjedinjeni rabe kaldejski alfabet, zvan astrangelo, dok skizmatici rabe onaj alfabet, kojim se služe Sirci i Maroniti (zvan Sarto).

Misa, očišćena od nestorijevskih zabluda, kraća je od kaldejske. Biskupi i svećenici imaju latinska liturgična odijela, dok skizmatici zadržavaju orijentalna odijela u liturgiji, što bolje odgovara obredu. U dijeljenju svetih sakramenata služe se jedni i drugi kaldejskim ritualom, tek što su sjedinjeni poprimili formulu odrješenja rimske crkve, kao i njihova braća u Mezopotamiji. Svećenici mole časoslov, na koji je dužan već podđakon. Skizmatici ne mole zasebno časoslova, već ga smatraju dijelom javne liturgije, pa ga mole samo kao sastavni dio liturgije.⁴⁸

⁴⁷ Sr. R. Janin: »Les Instituts religieux des Orientaux Catholiques« u »L'Unité de L'Église«, Paris, 1935. St. 517—531. C. de Clerq, op. cit. St. 121 s. R. Janin: »Les Églises orientales et les Rites orientaux«, Paris 1935. St. 530—532. Sr. »Instituti religioni« u »Statistica con cenni storici...«. Roma 1932. St. 300—502.

⁴⁸ Propaganda je u 18. stoljeću sama štampala u Rimu misal za Siro-Malabarcce, koji je dosada u porabi. Poslije su ga Karmelićani više puta izdali. Karmelićani su izdali i prvi siro-malabarski časoslov. Msgr Leonard, apostolski vikar u Verapoly-u dobio je ovlast iz Rima, da skрати malabarski

Sjedinjeni Siro-Malabarci dijele se rasno u Sudiste i Nordiste. Sudista ima oko 40.000, koji stanuju poglavito na jugu, odakle im i ime. Oni vele, da potiču od Mar Tome Canne i njegovih drugova iz 9. stoljeća. Zovu ih i Antch'pallikar jer imaju samo 5 crkava. Nordisti su nekoć stanovali isključivo na sjeveru, nu danas su rasijani posvuda, pa tvore veći dio katoličkog pučanstva. Ma da Sudisti i Nordisti stanuju sad posvud u istim selima, živu odjeljeni. Da se umanju antagonizam između ove dvije rase, stvorena je nedavno »Unija Siro-Malabarskih katolika«, kojoj su na čelu dva biskupa, iz Kottayama i Changanacherrya. Svrha je uniji njetiti osjećaje kršćanske jednakosti između dvije katoličke kaste.

Puk je željan znanja i pobožan. Osobitu pobožnost gaji prema Sv. Križu, Muci Isusovoj, Bl. Djevici Mariji, osobito prema 7 žalosti Bl. Dj. Marije, nadalje prema sv. Josipu, sv. Juraju i sv. Sebastijanu. Unatoč dobrih strana ima puk i loših strana. Njegova postojanost u vjeri nije tako velika, kako bi morala biti. Nesklad s dušobrižnikom ili razmirica između dvije obitelji dostaje, da pojedinač prijeđe na skizmu. Nu kad mu je osveta zasićena, on se rado i vraća. Ova nepostojanost značaja nalazi se međutim kod svih naroda u Indiji.⁴⁹

Pučanstvo se vrlo množi radi urednog obiteljskog života. Tako se tumači ogroman porast. God. 1901. bilo je sjedinjenih Siro-Malabaraca 322.586, a god. 1911., dakle kroz 10 godina već 413.142, što znači porast od 28%. Konverzije skizmatika i pogana nisu tako česte, tek 1000 na godinu, jer su skizmatici fanatički.

4. Nestorijevski Siro-Malabarci ili Mellusijevci.

Nesjedinjeni Siro-Malabarci dijele se u tri grupe: u Nestorijevce ili Mellusijevce, u ortodoksne Jakobite ili Malankarce i u Reformirane Jakobite ili Anglo-sirce.

Nestorijevci ili Mellusijevci postoje tek pol stoljeća. Začetnik im je buntovni siro-kaldejski svećenik Antun Thondanatta, koji uskrati posluš svome katoličkomu biskupu latinskog obreda, pa se god. 1858. obrati na katoličkog babilonskog patrijara kaldejskog u Mossulu Josipa VI. Auda moleći za Siro-Malabarce posebnog biskupa. Taj posla g. 1861. u Malabar biskupa Mar Roccosa. Mar Roccos se međutim — kako smo već prije u ovoj radnji vidjeli — održa samo 4 godine, a onda ostavi Malabar. Iza njegova se odlaska Antun Thondanatta pokori svomu biskupu (god. 1863.). Međutim častohlepni Antun Thondanatta po-

»kvadragezimal«, da ga popravi, a onda propiše svim svećenicima kaldejskog obreda. Taj se časoslov sastoji od 150 psalama, podijeljenih u 14 dana, a među psalme umetnute su molitve. Sr. R. Janin, op. cit. St. 527. s.

⁴⁹ Sr. R. Janin, op. cit. 532. s.

kuša nekoliko godina kasnije ponovno, da stvori skizmu i da sam postigne biskupsku čast. U tom poslu pođe ponovno katoličkom kaldejskom patrijaru Josipu VI. Audi u Mossul, da postigne od njega biskupsko posvećenje. Nu ovaj put je patrijar bio oprezniji, pa je Thondanattu odbio. Odbijen od katoličkog kaldejskog patrijara obrati se Antun Thondanatta na nestorijevskog patrijara u Kočanesu, koji ga zaredi za biskupa. I tako se Thondanatta vrati iz Kočanesa u Malabar kao biskup *Mar Abed Jesus*. Međutim se odmetnik pod nastojanjem otaca Karmeličana po drugi put pokori i vrati u krilo sjedinjenih.

God. 1874. posla Josip VI. Audo, kivan na Sv. Stolicu, što mu nije dala rediti biskupe bez dozvole Rima, u Malabar novog čovjeka, da organizira skizmu. To je bio Mellus, po kome se skizmatički ili nestorijevski Siro-malabarci prozvaše Mellusijevci. Mellus se smjesti u Trichuru, gdje osta do god. 1877. Te se godine mossulski patrijar izmiri s Rimom, te naloži Mellusu, da ostavi Malabar. Mellus poslušna, nu nesretni Antun Thondanatta po treći put otpadne i stavi se na čelo skizmatika kao *Mar Abed Jesus*. On je ravnao nestorijevskom crkvom sve do svoje smrti god. 1900.⁵⁰

Kroz 8 godina ostadoše Nestorijevci u Malabaru bez pastira, kad se za njih zauzeše Anglikanci, pa im nadoše novoga biskupa. To je neki arhidakon kaldejskog patrijara u Kočanesu, koji se kao biskup prozva *Mar Abimeleh Timotej* i uze naslov »metropolit Malabara i Indije«. On ravna sektom do danas. Sekta se malo po malo formira prema nestorijevskoj kaldejskoj crkvi. Uspostavljena je kaldejska liturgija, koja je iza smrti *Mar Gabrijela* uzmakla pred sirsom. Da ugodí Anglikancima, pokuša *Mar Abimeleh* odmah slijedeće godine (1909.) odstraniti neke »starinske običaje«, kao štovanje svetaca, slika, kult Majke Božje, pozdrav andeoski, sv. pričest pod jednom prilikom, ali se puk opre njegovoj naredbi. *Rad Mar Abimeleha* uperen je jedino protiv katolika, ali je revnost katolika još veća, pa se mnogi vraćaju natrag.

God. 1911. bilo je 13.780 Nestorijevaca ili Mellusijevaca. God. 1921. dakle 10 godina kasnije ostalo ih je tek 6000, jer se je veći dio vratio u krilo sjedinjenih Siro-Malabaraca.⁵¹ Statistika istočne kongregacije broji 2000 Malabarskih Mellusijevaca, koji se zovu »*Surayees*«, sa 7 svećenika te biskupom u Trichuru.⁵²

⁵⁰ O svemu tomu sr. Sam. Giamil: »*Documenta relationum inter S. Sedem Apostolicam et Assyriorum Orientalium sau Chaldaeorum Ecclesiam*« Appendix II. Cap. 3. »*Bessarione*«, 1903. Vol. 5. St. 83. — Fr. Heiler: »*Urkerche und Ostkerche*«, München, 1937. Str. 536 ss.

⁵¹ Sr. R. Janin, op. cit. St. 534 s.

⁵² Sr. »*Statistica con cenni storici*...« Roma, 1932. St. 250.